

Kryteria oceny inwestycji w działach administracji rządowej „Klimat” i „Środowisko”

I. Podstawa prawna.....	2
II. Cel stosowania kryteriów.....	2
III. Zakres stosowania kryteriów	2
IV. Zasady ogólne oceny	3
V. Kryteria oceny inwestycji	3
1. Zgodność inwestycji z przepisami prawa (krajowego i UE).....	3
2. Zgodność z dokumentami strategicznymi lub programowymi w obszarze klimatu	4
3. Zgodność z zasadą DNSH („nie czyń poważnych szkód”).....	4
4. Znaczenie inwestycji dla realizacji zadań publicznych i funkcjonowania jednostki	4
5. Efektywność kosztowa realizacji zadania publicznego.....	4
6. Wpływ inwestycji na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	5
7. Stosowanie efektywnych energetycznie rozwiązań na każdym etapie inwestycji	5
8. Wpływ na adaptację do zmian klimatu.....	5
9. Wpływ na środowisko i różnorodność biologiczną.....	5
10. Koszty utrzymania i funkcjonowania inwestycji.....	5
11. Gotowość realizacyjna inwestycji	6
12. Ryzyka realizacyjne i eksploatacyjne	6
13. Alternatywne możliwości finansowania inwestycji	6
14. Wpływ społeczno-gospodarczy	6
VI. Zróżnicowanie wymagań analitycznych	7
1. Inwestycje o wartości 10–100 mln zł	7
2. Inwestycje o wartości powyżej 100–500 mln zł.....	7
3. Inwestycje o wartości powyżej 500 mln zł.....	7
VII. Postanowienia końcowe	7

I. Podstawa prawna

Na podstawie art. 44 ust. 1 i 3, art. 68 ust. 1 i 2 oraz art. 133aa ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (zwanej dalej: ustawą) określa się kryteria oceny inwestycji realizowanych w działach administracji rządowej „Klimat” i „Środowisko”.

Kryteria stosuje się do:

- inwestycji o wartości przekraczającej 10 mln zł,
- inwestycji finansowanych lub dofinansowanych w łącznej kwocie stanowiącej co najmniej 50% szacunkowego łącznego kosztu inwestycji z budżetu państwa, państwowych funduszy celowych lub funduszy Banku Gospodarstwa Krajowego,
- inwestycji realizowanych w ramach programów wieloletnich, o których mowa w art. 136 ustawy,
- inwestycji, których realizacja zostanie rozpoczęta po 31 grudnia 2026 r.

Kryteria nie mają zastosowania do inwestycji współfinansowanych ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

II. Cel stosowania kryteriów

Celem stosowania kryteriów jest zapewnienie:

1. racjonalnego, efektywnego i przejrzystego gospodarowania środkami publicznymi,
2. jednolitego i obiektywnego podejścia do oceny inwestycji,
3. zgodności inwestycji z krajową i unijną polityką klimatyczną, środowiskową oraz energetyczną,
4. realizacji ustawowych zadań państwa w obszarze klimatu i środowiska,
5. uwzględnienia długoterminowych skutków środowiskowych i finansowych inwestycji,
6. uwzględnianie aspektów efektywności energetycznej i stosowanie zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim”.¹

III. Zakres stosowania kryteriów

1. Kryteria stosuje się do:
 - państwowych jednostek budżetowych,
 - jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministra Klimatu i Środowiska.
2. Kryteria uwzględniają specyfikę inwestycji publicznych, w szczególności takich, które:
 - służą realizacji ustawowych zadań państwa,
 - nie mają charakteru komercyjnego,
 - są niezbędne dla zapewnienia ciągłości działania jednostek.
3. Zakres i szczegółowość oceny zależą od wartości inwestycji:
 - co najmniej 10 mln zł – ocena podstawowa,
 - powyżej 100 mln zł – ocena rozszerzona,
 - powyżej 500 mln zł – ocena pogłębiona.

¹ Zgodnie z ustawą o efektywności energetycznej z dnia 20 maja 2016r. (Dz.U. 2025 poz. 711), dalej zwaną „ustawą o efektywności energetycznej” i dyrektywą parlamentu europejskiego i rady (UE) 2023/1791

IV. Zasady ogólne oceny

1. Ocena formalno-prawna:

- zgodność inwestycji z przepisami prawa krajowego i UE,
- znaczenie inwestycji dla realizacji zadań publicznych i funkcjonowania jednostki,
- zgodność inwestycji z dokumentami strategicznymi lub programowymi,
- zgodność z zasadą DNSH („nie czyn poważnych szkód”).

Niespełnienie któregokolwiek z tych warunków skutkuje negatywną oceną inwestycji i brakiem możliwości przejścia do dalszego etapu oceny.

2. Metoda oceny inwestycji jest oceną punktową, polegającą na przypisaniu kryteriom oceny wartości punktowych oraz wag odzwierciedlających ich znaczenie dla realizacji celów publicznych.

- Każde kryterium podlega ocenie w określonej skali punktowej, a dla poszczególnych kryteriów ustala się wagi procentowe, przy czym suma wag wynosi 100%, a najwyższe wagi przypisuje się kryteriom dotyczącym znaczenia inwestycji dla realizacji zadań publicznych oraz wpływu na środowisko,
- Minimalny zakres sporządzanej oceny inwestycji określa Wzór formularza oceny inwestycji, stanowiący Załącznik nr 1 do niniejszych Kryteriów,
- Wynik punktowy stanowi podstawę do sformułowania rekomendacji dotyczącej realizacji inwestycji, z uwzględnieniem zasad szczególnych określonych w części VII.

3. Ocena inwestycji obejmuje analizę:

- zasadności realizacji inwestycji,
- efektywności wykorzystania środków publicznych,
- wpływu na klimat i środowisko,
- trwałości i kosztów funkcjonowania inwestycji,
- stosowanie efektywnych energetycznie rozwiązań.

4. Kryteria mają charakter:

- horyzontalny (stosowany do wszystkich inwestycji),
- sektorowy (uwzględniający specyfikę działu „klimat” / „środowisko”).

5. W przypadku inwestycji realizujących zadania ustawowe dopuszcza się uwzględnienie ich szczególnego znaczenia dla funkcjonowania państwa.

V. Kryteria oceny inwestycji

1. Zgodność inwestycji z przepisami prawa (krajowego i UE)

Opis:

Ocena stopnia, w jakim inwestycja jest zgodna z przepisami prawa krajowego i UE.

Sposób weryfikacji:

- powiązanie inwestycji z przepisami prawa (brak sprzeczności z ustawami / rozporządzeniami),
- nie narusza przepisów środowiskowych, budowlanych, finansowych,
- podlega właściwym procedurom (np. OOS), niezależnie od etapu ich zaawansowania.

2. Zgodność z dokumentami strategicznymi lub programowymi w obszarze klimatu i środowiska

Opis:

Ocena zgodności inwestycji z dokumentami strategicznymi oraz celami polityki klimatycznej i środowiskowej.

Sposób weryfikacji:

- identyfikacja powiązań z dokumentami strategicznymi,
- ocena wkładu inwestycji w realizację celów polityk publicznych.

3. Zgodność z zasadą DNSH („nie czyn poważnych szkód”)

Opis:

Ocena zgodności inwestycji z zasadą DNSH („nie czyn poważnych szkód”) oznacza, że planowana inwestycja, na etapie jej realizacji i eksploatacji, nie powoduje istotnych szkód dla środowiska.

Sposób weryfikacji:

- identyfikacja potencjalnych istotnych szkód,
- weryfikacja na podstawie istniejących dokumentów (np. OOS).

4. Znaczenie inwestycji dla realizacji zadań publicznych i funkcjonowania jednostki

Opis:

Ocena stopnia, w jakim inwestycja jest niezbędna dla realizacji ustawowych lub statutowych zadań jednostki oraz zapewnienia ciągłości jej funkcjonowania.

Sposób weryfikacji:

- powiązanie inwestycji z przepisami prawa lub statutem jednostki,
- ocena skutków braku realizacji inwestycji,
- klasyfikacja inwestycji jako krytycznej, niezbędnej lub wspierającej.

Znaczenie: kryterium o charakterze nadrzędnym.

5. Efektywność kosztowa realizacji zadania publicznego

Opis:

Ocena racjonalności nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do realizowanego zadania publicznego.

Sposób weryfikacji:

- analiza kosztów w relacji do uzyskiwanych efektów,
- porównanie wariantów realizacji inwestycji,
- stosowanie analiz ekonomicznych dla większych inwestycji.

6. Wpływ inwestycji na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych

Opis:

Ocena wpływu inwestycji na redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Sposób weryfikacji:

- szacunkowa redukcja emisji,
- porównanie wariantów inwestycyjnych.

7. Stosowanie efektywnych energetycznie rozwiązań na każdym etapie inwestycji

Opis:

Analiza efektywnych energetycznie rozwiązań uwzględnionych na każdym etapie inwestycji, tj. od etapu planowania do etapu eksploatacji.

Sposób weryfikacji:

- zastosowane środki poprawy efektywności energetycznej,²
- zrealizowane w ramach inwestycji przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej³ na podstawie umowy o poprawę efektywności energetycznej⁴,
- nabyte efektywne energetycznie usługi i produkty⁵,
- oszczędności energii uzyskane w wyniku przeprowadzenia przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej (potwierdzone audytem efektywności energetycznej)

8. Wpływ na adaptację do zmian klimatu

Opis:

Ocena wpływu inwestycji na zwiększenie odporności na skutki zmian klimatu.

Sposób weryfikacji:

- identyfikacja ryzyk klimatycznych,
- ocena zastosowanych rozwiązań adaptacyjnych.

9. Wpływ na środowisko i różnorodność biologiczną

Opis:

Ocena wpływu inwestycji na środowisko i różnorodność biologiczną.

Sposób weryfikacji:

- wyniki oceny oddziaływania na środowisko lub innych dokumentów opracowanych na potrzeby realizacji inwestycji (np. inwentaryzacje przyrodnicze),
- ocena na podstawie rodzaju inwestycji i jej charakteru.

10. Koszty utrzymania i funkcjonowania inwestycji

Opis:

Ocena kosztów eksploatacji i utrzymania inwestycji w całym okresie jej użytkowania.

² Zgodnie z art. 6 ustawy o efektywności energetycznej

³ Zgodnie z art. 18 ustawy o efektywności energetycznej

⁴ Zgodnie z art. 7 ustawy o efektywności energetycznej

⁵ Zgodnie z art. 8 ustawy o efektywności energetycznej

Sposób weryfikacji:

- analiza kosztów bieżących (energia, personel, utrzymanie),
- ocena stabilności finansowania kosztów eksploatacyjnych,
- analiza kosztów w cyklu życia inwestycji.

11. Gotowość realizacyjna inwestycji

Opis:

Ocena stopnia przygotowania inwestycji do realizacji.

Sposób weryfikacji:

- kompletność dokumentacji (technicznej, finansowej, środowiskowej),
- posiadanie wymaganych decyzji administracyjnych,
- realność harmonogramu realizacji inwestycji (uwzględnienie etapów, kamieni milowych, zależności),
- zabezpieczenie finansowe inwestycji, w tym potwierdzenie źródła finansowania (środki własne, kredyt, dotacje, leasing) oraz zdolność finansowa inwestora do pokrycia wkładu własnego i ewentualnych kosztów nieprzewidzianych

12. Ryzyka realizacyjne i eksploatacyjne

Opis:

Ocena ryzyk związanych z realizacją oraz funkcjonowaniem inwestycji.

Sposób weryfikacji:

- identyfikacja ryzyk,
- ocena ich wpływu i prawdopodobieństwa,
- plan zarządzania ryzykiem.

13. Alternatywne możliwości finansowania inwestycji

Opis:

Ocena możliwości finansowania inwestycji z innych źródeł niż budżet państwa.

Sposób weryfikacji:

- identyfikacja dostępnych źródeł finansowania (np. środki UE, fundusze celowe),
- analiza zasadności finansowania ze środków budżetu państwa.

14. Wpływ społeczno-gospodarczy

Opis:

Ocena wpływu inwestycji na rozwój społeczno-gospodarczy.

Sposób weryfikacji:

- wpływ na społeczności lokalne,
- znaczenie dla realizacji celów publicznych o charakterze społecznym.

VI. Zróżnicowanie wymagań analitycznych

1. Inwestycje o wartości 10 – 100 mln zł

- stosowanie uproszczonych analiz,

- o dopuszczalne metody jakościowe.

2. Inwestycje o wartości powyżej 100 – 500 mln zł

- o analiza kosztów i korzyści lub analiza efektywności kosztowej,
- o ilościowa ocena efektów środowiskowych,
- o ocena rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej dla inwestycji o wartości powyżej 100 000 000 Euro (z wyłączeniem projektów dot. infrastruktury transportowej), w przypadku gdy inwestycja ma wpływ na zużycie energii i efektywność energetyczną.⁶

3. Inwestycje o wartości powyżej 500 mln zł

- o pogłębiona analiza ekonomiczna i środowiskowa,
- o analiza wariantowa,
- o ocena długoterminowych skutków inwestycji,
- o ocena rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej dla projektów dotyczących infrastruktury transportowej o wartości przekraczającej 175 000 000 Euro.⁷

VII. Postanowienia końcowe

1. Kryteria podlegają okresowej aktualizacji, w szczególności w przypadku zmian przepisów prawa lub polityk publicznych w obszarze klimatu i środowiska.
2. Oceny inwestycji, o których mowa w niniejszych Kryteriach, dokonuje się z wykorzystaniem Wzoru formularza oceny inwestycji, stanowiącego Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

⁶ Wdrożenie zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim” zgodnie z art. 3 dyrektywy parlamentu europejskiego i rady (UE) 2023/1791

⁷ Wdrożenie zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim” zgodnie z art. 3 dyrektywy parlamentu europejskiego i rady (UE) 2023/1791